

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Орлов С.Ю.

студент,

Науковий керівник: Івасечко О.Я.

кандидат політичних наук, доцент,

Національний університет «Львівська політехніка»

ЕТНОКУЛЬТУРНА СКЛАДОВА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ УТВОРЕННЯ СХІДНОАФРИКАНСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Східна Африка – це регіон, до якого експерти зараховують країни Африки на Схід від Нілу, який є суттєво диверсифікований у етнічному, мовному й релігійному аспектах. Південно-Східна Африка, яка є репрезентована такими країнами, як-от: Танзанія, Бурунді, Руанда, Уганда, Кенія (попри те, деякі дослідники у цей список додають ще й Південний Судан), населений представниками ніло-сахарської мовнокультурної спілки (народи дінка, календжін, луо, шиллук, нуер тощо), бантійських груп (кікуйю, рванда, рунду, ганда), а також деяких койсанських груп (ханза та сандаве). Важливо відзначити, що така різноманітність у східно африканському регіоні слугує каталізатором у плані об'єднувчих процесів на континенті.

Інтеграційні процеси у Східній Африці розпочались ще на початку ХХ століття, у колоніальний період. Після проголошення незалежності були спроби пришвидшення цих процесів, адже у Африці із ХХ століття була популярною думка щодо того, що європейські інтеграційні процеси можна імплементувати на африканському континенті та у досить успішному плані. Згодом у 1967 році було утворено Постійну трьохсторонню комісію з східно африканського співробітництва: «Східно африканська спілка» (САС) проте через різноманітну діяльність членів цього об'єднання, САС припинив своє існування вже у 1977 році й об'єднувчі процеси сповільнились. Відновилося прагнення до інтеграції вже на зламі тисячоліття, коли в місті Аруш був підписаний

договір про створення (відродження) Східно африканського співтовариства, яке відновило свою діяльність у 2000 році.

Нові об'єднавчі процеси ХХІ століття у розрізі Східно африканського Товариства, порівняно з його «попередником» 1970-х років, набули більшого економіко-політичного характеру, ніж звичайного ідейного прагнення. Це й вилилось у 2010 році, після утворення спільного східно африканського ринку для товарів, робочої сили та капіталу, у ідею злиття держав САСу в Східноафриканську Федерацію – нову пропонувану державу федеративного типу, що включатиме в собі всіх членів організації. У разі гіпотетичного утворення її у 2019 році, така країна мала б населення у приблизно 189 мільйонів, що поставило б її на 8 місце за рейтингом країн за загальним населенням, та на 2 місце за загальним населенням у Африці (Перше місце – Нігерія з 200 млн. ос.) [8] та площею близько 2,316 млн км. кв., тобто поставивши на 11 місце за площею у світі. У зв'язку з такою потужною кількістю населення та тим фактом, що африканський регіон є диверсифікований у соціокультурному плані, варто оглянути найбільш «болючі» питання щодо майбутньої держави у спектрі взаємодії їх етнокультурних груп.

Одним з гальмівних чинників інтеграційних процесів не лише у Східній Африці, але й на континенті загалом, є, так званий, трайбалізм, який тісно пов'язаний з виникненням конфліктних ситуацій на території майбутньої федерації. Показовим у цьому випадку може слугувати приклад Кенії, котра мала недовгий досвід етнофедералізму, проте потім, у 1966-1969 роках, утворила унітарну політичну систему. Така політична система базується на ідеях щодо домінування в системі не лише державотворення, але й державної влади представників етнічної більшості – кікуйю, котрі компактно проживають в та біля столичного регіону, а також представлені у деяких урбанізованих районах. Таким чином була чимала кількість міжетнічних сутичок представників домінуючого етносу з іншими групами – туркана, камба, масаї тощо. Задля недопущення повтору міжетнічних конфліктів, уряд країни постановив прийняти нову конституцію, в якій фіксується принцип деволуції, що дефініюється як повернення деяких положень попередньої федеративної моделі управління (бікамеризм, реорганізація адміністративно-територіального устрою, надання автономії регіонам тощо), що дасть можливість кенійській державі стати спорідненою у політичному плані з ефіопською концепцією «етнічного федералізму» [5].

Свідченням трайбалізму є також і конфлікт всередині Південного Судану між представниками «правлячих племен» – дінка та нуер. Обидва політичних лідери Салва Киїр (Голова Південного Судану, а також представник найбільшої етної групи дінка) та Ріек Машар (його опонент та представник нуерів) ведуть боротьбу на етнічному підґрунті. Нуери, наряду з декількома етноменшинами, вважають, що вся політика ведеться виключно крізь призму поглядів найбільшої групи (дінка) й ніяк не узгоджується з позиціями інших автохтонів. Цей конфлікт, що назрів ще у 2013 році на етнічній основі, сьогодні є, радше, персоналістським конфліктом, який використовує етнонаціональну приналежність лідерів сторін до подальшої ескалації конфлікту. Навіть нещодавні переговори щодо утворення «об'єднаного уряду» стали наріжним каменем та викликали збільшення сили конфлікту [7].

Одним зі сповільнювачів інтеграційного процесу є й дискусія щодо лінгвістичної проблеми. Пропонована мова майбутньої федерації є суахілі (кісуахілі), котра є де-факто лінгвою-франка регіону Південно-Східної Африки. Вона є мовою більшості народів та племен в країнах-членів майбутнього об'єднання. Єдиним виключенням з цього є Південний Судан, адже мови, якими розмовляє більшість племен цієї держави є з Ніло-Сахарської мовнокультурної спілки (дінка та нуер, які утворюють більше половини населення країни), у той час, мова суахілі є невідомою для них, адже вони розмовляють на своїх етнічних мовах, а також, найчастіше, вживають у міжетнічних спілкуваннях англійську або арабську мови. Це, звісно ж, буде ускладнювати інтеграційні процеси в регіоні. Проте, поряд з кісуахілі була пропозиція ввести й англійську мову, зважаючи на визначальний вплив Великобританії у цьому регіоні в минулому.

Окрім того, трайбалізм та лінгвістичні проблеми не є єдиною перешкодою на шляху щодо утворення Східноафриканської Федерації в напрямку культури. Різноманітність у конфесіях складає також основну базу для релігійних конфліктів всередині багатьох країн цього регіону та у прикордонних зонах. Єдина держава -член САС, котра має досить спокійну релігійну ситуацію є Танзанія. Останньою резонансною подією, що набула сильного розголосу, був вибух в посольстві США у 1998 році. З цих пір в країні є певне затишся релігійних конфліктів, з мінімальними та вкрай рідкими зіткненнями супротивників різних конфесій. В інших ж країнах майбутньої держави справи щодо релігії набувають більш всеосяжних та конфліктних форм. Як приклад, можна

навести зіткнення між представниками християнських угруповань у Уганді (бангараза (угандійці-протестанти) та бафаназа (угандійні-католики) та мусульманами регіону. Хоча й свобода релігії була закріплена у 1995 році в угандській Конституції, проте верхівка влади, що представляє собою воюючі між собою угруповання від бангараза та бафаназа, не допускає до вищої влади та всебічно утискає представників традиційних релігій. Також були факти рейдів на представників традиційних африканських релігій шиїтами цієї держави.

Отже, резюмуючи, можемо зробити висновок, що Східноафриканська Федерація є можливим утворенням лише у тому випадку, якщо у законодавчому порядку буде відпрацьовано механізм щодо гарантування прав усіх етносів та релігійних конфесій, які проживають на території майбутньої держави, враховуючи можливу ідею імплементації ефіопської концепції «етнічної держави», а також основних принципів поваги до прав людини у їхніх культурному та соціальному аспектах.

Список використаних джерел:

1. Євтух В.Б. Досвід вирішення етнонаціональних проблем: концептуальні засади і практичні заходи / Євтух В.Б. // Актуальні питання вітчизняної етнополітики: шляхи модернізації, врахування міжнародного досвіду. – 2004. – С. 14-19.
2. Долгов К.Д. Восточноафриканское сообщество вчера и сегодня: проблемы интеграции и перспективы развития / Долгов К.Д. // Конфликтология. – 2017. – Випуск (4). – С. 37-46.
3. Костюнина Г.М. Интеграция в Африке / Костюнина Г.М. // Международная экономическая интеграция: учебное пособие. – 2006. – С. 12-18.
4. Турьинская Х.М. Федерализм в Восточной Африке: «Один народ, одна судьба»? / Турьинская Х.М. // Азия и Африка сегодня. – 2014. – Випуск (4).
5. Dagne T. Kenya: Current conditions and the challenges ahead / Dagne T. // Economic, political, and social issues of Africa. – 2012.
6. J.H. Proctor, Jr.: The effort to federate east Africa: A Post-Mortem / J.H. Proctor, Jr. // Political Quarterly – Випуск (7) – Nairobi, 1966.
7. Jon Temin, South Sudan peace agreement delay unity government / Jon Temin // Foreign policy – 2019. URL: <https://foreignpolicy.com/2019/11/11/south-sudan-peace-agreement-delay-unity-government/> (дата звернення: 20.11.2019).
8. Total population (both sexes combined) by region, subregion and country, annually for 1950-2100 (thousands) / United Nation Department of Economic and Social Affairs. URL: <https://population.un.org/wpp/Download/Standard/Population/> (дата звернення: 20.11.2019).